

KLAGANDE

RISE Research Institutes of Sweden AB, 556464-6874

Ombud: Advokat [REDACTED]
Wesslau Söderqvist Advokatbyrå

MOTPART

Kent Östergård, [REDACTED]

Ombud: Juristerna Alexander Ottosson, Leonard Garg och Olivia Möller
Centrum för rättvisa

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Växjö:s mellandom den 19 juni 2023 i
mål nr 2548-21, se bilaga A

SAKEN

Överklagbarhet i mål om certifiering av energiexpert

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och avvisar Kent
Östergårds överklagande av RISE Research Institutes of Sweden AB:s
beslut.

YRKANDEN M.M.

RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE) yrkar att kammarrätten ska undanröja Förvaltningsrätten i Växjö's mellandom och besluta att Kent Östergårds överklagande av bolagets beslut daterat den 30 mars 2020 ska avvisas.

Kent Östergård motsätter sig att förvaltningsdomstolens mellandom ändras.

VAD PARTERNA ANFÖR M.M

RISE

Kent Östergårds överklagande av bolagets beslut har kommit in för sent och ska därför avvisas redan på den grunden. I målet saknas tillämpliga bestämmelser om överklagandefrist och i en sådan situation bör den frist om tre veckor som i allmänhet gäller inom förvaltningsrätten tillämpas. Överklagandet kom in mer än ett år efter att beslutet meddelades.

RISE:s certifieringsverksamhet innebär inte att bolaget har övertagit förvaltningsuppgifter eller ägnar sig åt myndighetsutövning. Bolaget tillhandahåller tjänster på en konkurrensutsatt marknad och parternas förpliktelser regleras genom det avtal som ingås mellan bolaget och den som vill bli certifierad.

Personcertifiering är inte någon rättighet som kan hävdas ha sin grund i nationell rätt, utan ett oberoende intygande om att en viss person har bedömts uppfylla vissa kompetenskriterier. Varken att certifieringen kan få rättsverkningar i andra sammanhang, eller att prövningen sker mot krav som ställs upp i Boverkets föreskrifter, innebär att förhållandet mellan RISE och köparen av certifieringstjänsten får en offentlighetsprägel. En rätt att bli

certifierad kan endast göras gällande när ett avtal om certifiering har ingåtts. Det finns därför inte någon självständig rättighet som följer av nationell rätt.

Kent Östergård

Certifiering av energiexperter utgör en offentligrättslig uppgift. Lagstiftaren har i flera fall ansett att beslut om certifiering både ska anses utgöra myndighetsutövning och utmynna i överklagbara beslut. Vidare står han i en beroendeställning till RISE, bl.a. eftersom det är bolaget som ensidigt bedömer om han uppfyller de krav som ställs upp i Boverkets föreskrifter. Ett certifieringsorgan får inte pröva en ansökan om certifiering utifrån andra kriterier än de som har fastställts i offentligrättsliga föreskrifter. Organet har inte heller rätt att fritt välja om det ska pröva en ansökan om certifiering. En sökande som uppfyller samtliga kriterier kan därmed göra gällande en rättighet att bli certifierad och denna rättighet är grundad i nationell rätt. Därför har han rätt till domstolsprövning av RISE:s beslut med stöd av artikel 6.1 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR).

Även om man skulle anse att det inte finns någon i nationell rätt grundad rättighet att bli certifierad som energiexpert har han, med stöd av artikel 6.1 EKMR, rätt till en prövning av sin närings- och yrkesfrihet enligt 2 kap. 17 § regeringsformen och artikel 8 i EKMR. Rätten till domstolsprövning följer dessutom av unionsrätten eftersom de svenska reglerna om energideklarationer genomför unionsrättsliga bestämmelser.

Han har arbetat som certifierad energiexpert under tio års tid. RISE:s beslut att avslå hans ansökan om omcertifiering innebär att han inte kan fortsätta bedriva sin verksamhet. Beslutet får därför en sådan påvisbar effekt för honom som innebär att det får överklagas.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Utgångspunkter för prövningen av om RISE:s beslut får överklagas

Kammarrätten anser, av de skäl som förvaltningsrätten har angett, att Kent Östergårds överklagande av RISE:s beslut inte ska avvisas på grund av att det kommit in för sent. Det överklagade avgörandet ska därför inte upphävas på den grunden.

Kammarrätten instämmer vidare i förvaltningsrättens bedömning att unionsrätten inte medför någon rätt för Kent Östergård att överklaga RISE:s beslut. Frågan är då om artikel 6.1 EKMR ger honom en sådan rätt. En rätt till domstolsprövning enligt den artikeln förutsätter att det är fråga om en reell och seriös tvist avseende en rättighet i nationell rätt som kan karaktäriseras som en civil rättighet. I detta sammanhang kan noteras att ett överlämnande av en förvaltningsuppgift till ett enskilt organ inte får leda till att enskildas grundläggande rättigheter begränsas.

Det saknas skäl att ifrågasätta att det är fråga om en reell och seriös tvist. En avgörande fråga i målet är i stället om tvisten gäller en rättighet eller skyldighet som på åtminstone rimliga grunder kan hävdas ha sin grund i nationell rätt.

Rättigheter som inte finns enligt den nationella rätten kan inte skapas genom ett åberopande av artikel 6.1 EKMR. Inte heller kan en enskild med framgång hävda förekomsten av en materiell rättighet om det av lagens syften följer att en sådan rättighet inte varit avsedd att finnas (se HFD 2019 ref. 10). Avgörande vid bedömningen är inte enbart innehållet i de tillämpliga föreskrifterna. Det måste också vägas in om tillämpningen av dem innebär att den som uppfyller vissa kriterier i praktiken har en rätt till ett visst stöd eller en viss förmån. Om t.ex. en förmån beviljas efter rent skönsmässiga överväganden handlar det inte om en rättighet. Annorlunda

förhåller det sig när en myndighet visserligen har stor frihet att efter en lämplighetsbedömning avgöra om en förman ska beviljas, men prövningen också innefattar en tillämpning av vissa övergripande rättsliga regler och principer (se HFD 2019 ref. 43).

Bestämmelserna om energideklaration för byggnader

Av 12 § första stycket lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader framgår att den som bl.a. ska se till att det finns en energideklaration upprättad ska utse en oberoende expert som gör en besiktning, upprättar en energideklaration och för över deklARATIONEN elektroniskt till Boverket.

I 10 § första stycket förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader anges bl.a. att den oberoende expert som ska upprätta en energideklaration ska ha särskild sakkunskap om energianvändning och inomhusmiljö i byggnader och ha certifierats för uppgiften för viss tid av ett certifieringsorgan som är ackrediterat enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och 5 § lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

I 3 § Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:5) för certifiering av energiexpert anges att certifiering får lämnas för behörighet normal respektive kvalificerad. I 4–11 §§ i föreskrifterna anges vilken utbildning, erfarenhet och annan kompetens som en sökande ska ha för att få behörighet.

Kammarrättens bedömning

Tillämpningen av de svenska reglerna om energideklarationer för byggnader förutsätter att det finns certifierade oberoende experter som utför besiktningar och upprättar energideklarationer. Vilka krav på sakkunskap

som ska ställas vid certifieringen av en expert anges huvudsakligen i Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Det får förutsättas att en sökande som uppfyller de där angivna kraven och som prövas av ett ackrediterat organ som regel också certifieras. Dessa omständigheter kan sägas tala för att det genom den aktuella regleringen uppstår något som kan uppfattas som en rätt till certifiering för den som har den kunskap som anges i föreskrifterna och som uppfyller sina förpliktelser i förhållande till det certifierande organet.

Samtidigt kan det konstateras att de relevanta bestämmelserna i lagen respektive förordningen endast innebär att en fastighetsägare under vissa förutsättningar är skyldig att energideklarera en fastighet och att deklARATIONEN ska upprättas av en energiexpert som uppfyller vissa krav. Det går inte att ur någon av författningarna utläsa någon rättighet för en enskild att certifieras för uppgiften som energiexpert. Någon avsikt att skapa en rätt till certifiering synes inte heller ha funnits. Syftet med bestämmelserna är i stället att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader (se prop. 2005/06:145 s. 1 och artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda). Med hänsyn till detta bör inte heller regleringen i Boverkets föreskrifter tolkas så att de skapar en rätt till certifiering.

I sammanhanget bör också beaktas att uppgiften att certifiera experter inte har delegerats till något särskilt organ. I förordningen anges endast att den som ska upprätta en energideklARATION ska ha certifierats av ett ackrediterat certifieringsorgan. Regleringen säkerställer inte att det finns ackrediterade organ och garanterar därmed inte heller möjligheten till certifiering. Även dessa omständigheter talar mot att möjligheten till certifiering är en rättighet enligt nationell rätt.

Mot denna bakgrund ska det inte anses finnas någon rätt för en enskild att certifieras för uppdrag som oberoende expert. En eventuell sådan rätt uppstår i stället genom det avtal som den enskilde har ingått med ett certifieringsorgan. Den aktuella tvisten gäller därmed inte en rättighet som kan hävdas ha sin grund i nationell rätt. Kent Östergård har därför inte rätt att överklaga RISE:s beslut med stöd av artikel 6.1 EKMR. Vad han har anfört om 2 kap. 17 § regeringsformen föranleder ingen annan bedömning. Han har inte heller rätt att överklaga beslutet på någon annan grund. Därmed ska förvaltningsrättens dom upphävas och Kent Östergårds överklagande av RISE:s beslut avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (KR-01).

Kirsi Laakso Utvik
kammarrättslagman
ordförande

Erik Hannus
kammarrättsråd
referent

Alexander Dahlman
tf. kammarrättsassessor

Henrik Mertens
kammarrättsfiskal
föredragande